

ענת זיסוביץ , תחרות צילומים קנ"ט

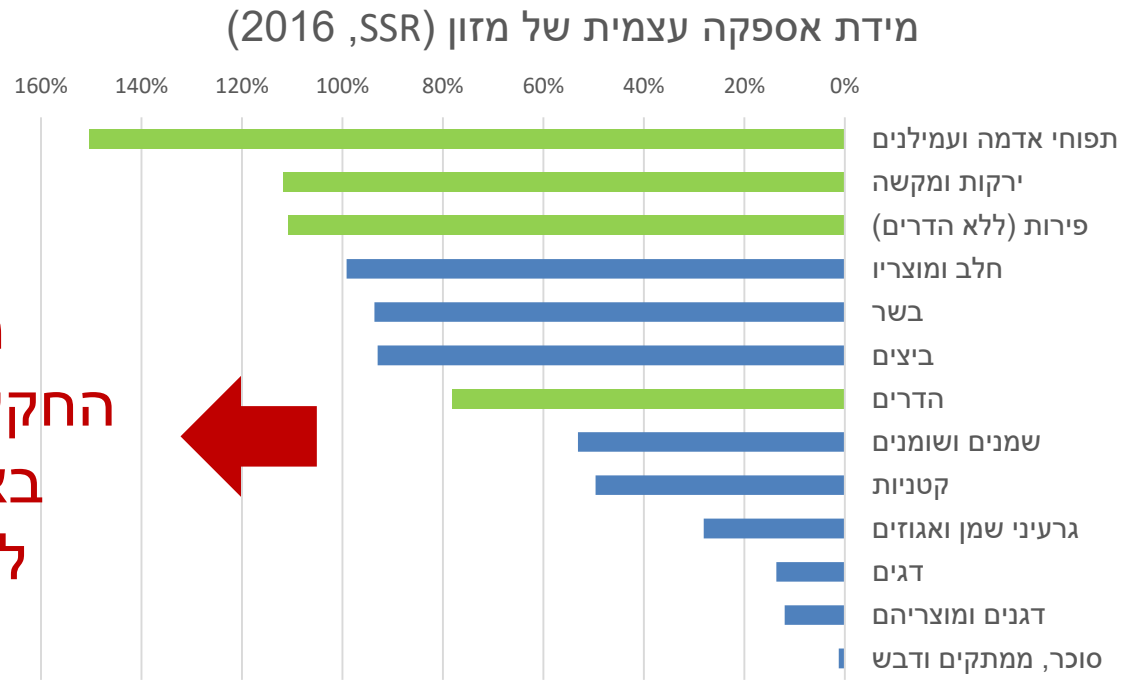
אספקת תוצרת חקלאית טרייה כיעד אסטרטגי לחקלאות ישראל

מפגש הפורום הישראלי לתזונה בת-קיימא | השקת גיליון דצמבר של 'אקולוגיה וסביבה', 16.1.2019

ד"ר **יעל קחל**, משרד החקלאות ופיתוח הכפר, החטיבה למחקר, כלכלה ואסטרטגיה

פרטי קשר: נייד: 050-6241203, דוא"ל: yaelk@moag.gov.il

חלק משמעותי בתזונה שלנו מתבסס על יבוא

מה תפקיד החקלאות המקומית באספקת מזון לאוכלוסייה?

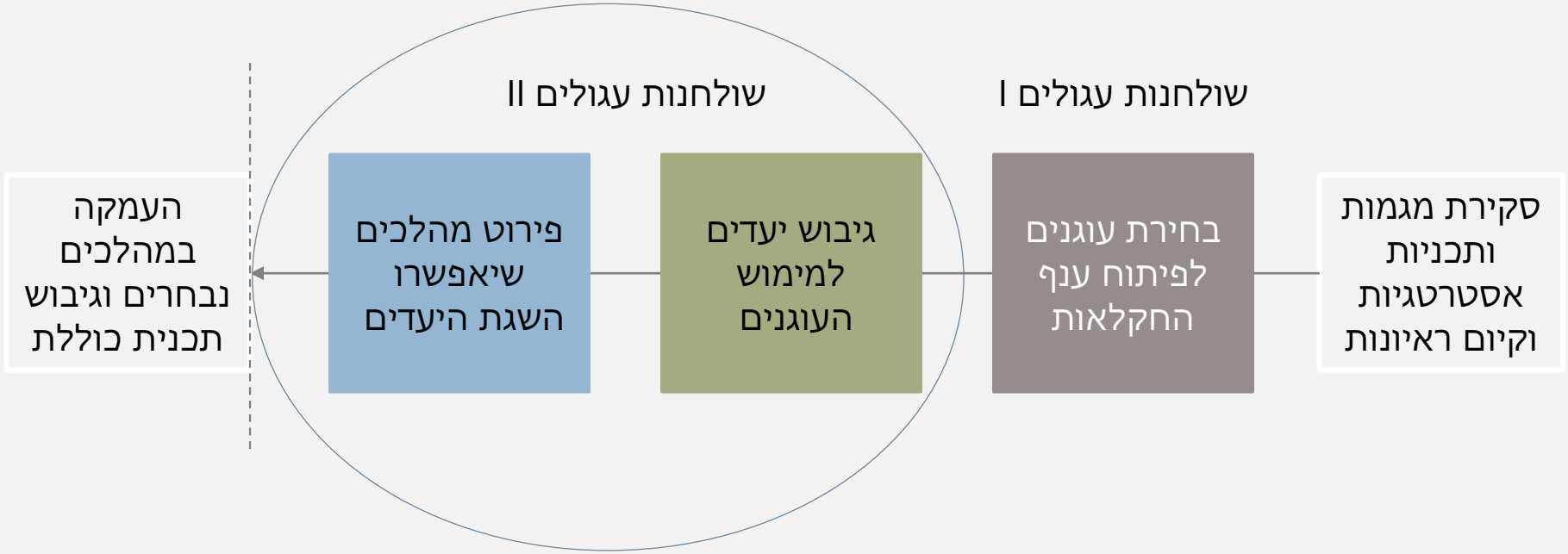
מקור: חישוב על בסיס למ"ס - מאזן אספקת המזון 2016

Self Sufficiency Ratio (SSR) = Prod / (Prod + Imp - Exp)

- חקלאות ישראל מספקת את רוב הפירות והירקות הטריים, ורוב צריכת החלב, הביצים והעוף.
- ישראל מתבססת על יבוא של דגנים, דגים וחלק משמעותי מבשר הבקר.

תהליך הגיבוש של תכנית האסטרטגית לענף החקלאות

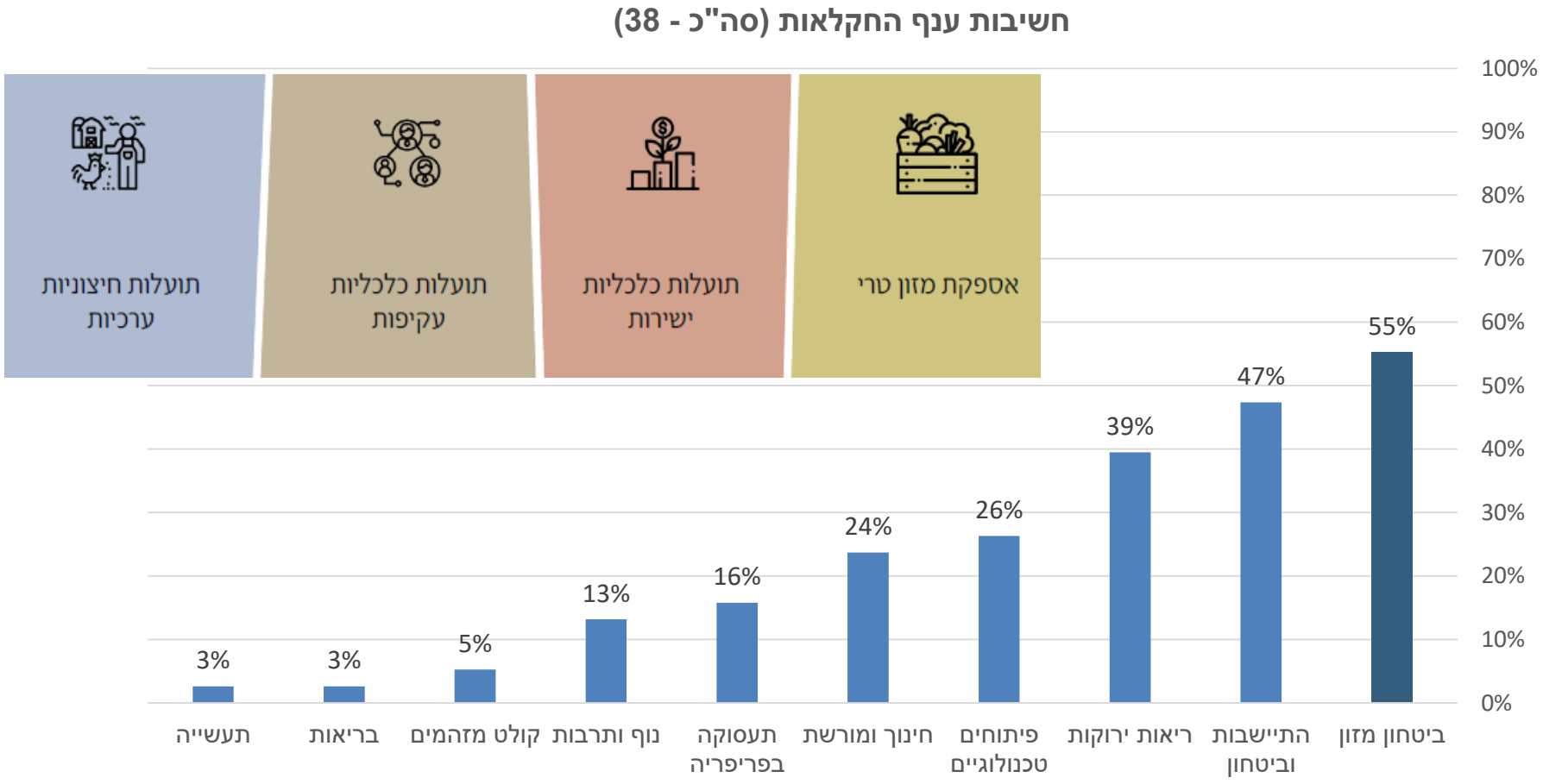
תהליך גיבוש התכנית האסטרטגית לקידום ענף החקלאות

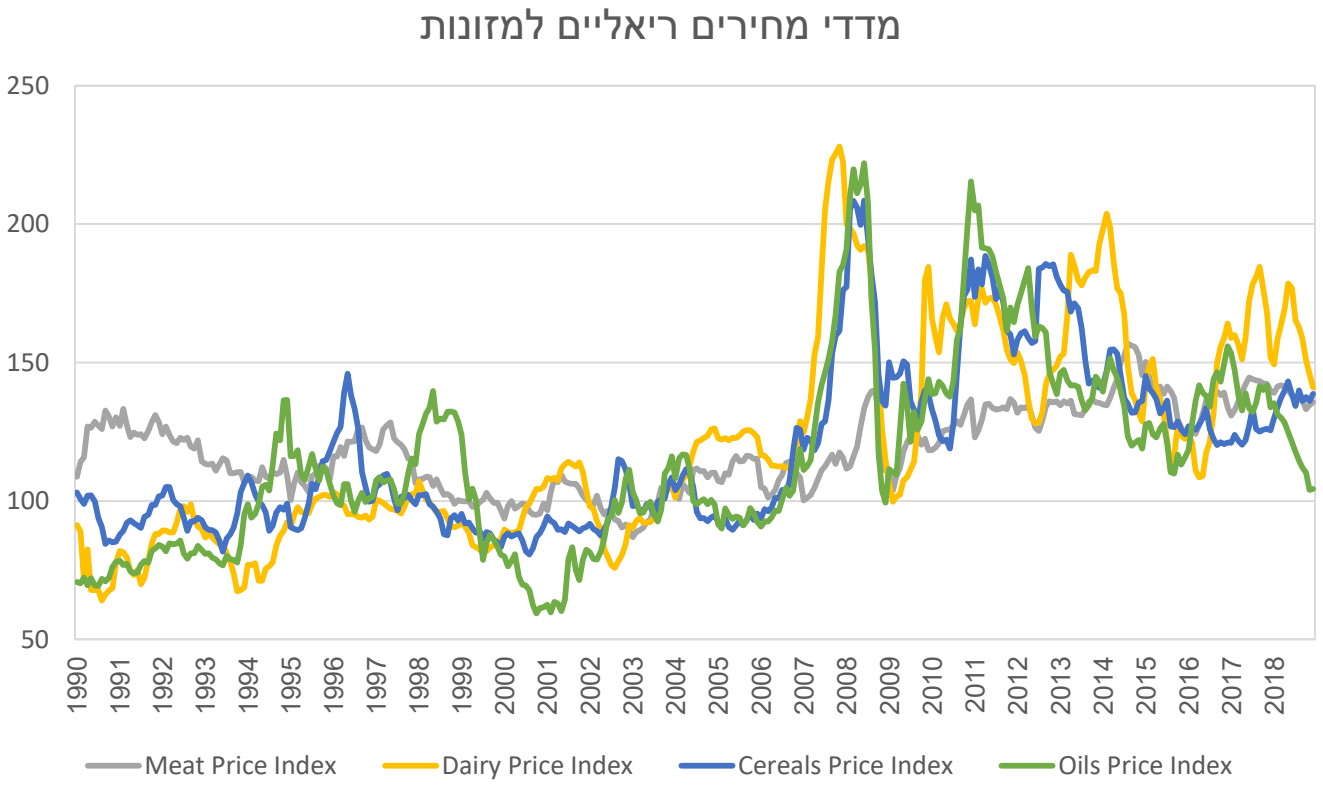
התהליך עדיין לא הסתיים, אנו נפרסם בקרוב מסמך לשיתוף ציבור

חשיבות ענף החקלאות

על בסיס ראיונות עומק שבוצו במסגרת גיבוש תכנית אסטרטגית לענף החקלאות

מה קורה במדינות אחרות ?

✓ בעקבות משבר המזון לפני כעשור, מדינות רבות החלו לקדם מדיניות להגדלת האספקה העצמית של מזון.

למה צריך אספקה עצמית ?

- מידה מסוימת של אספקה עצמית מעלה את **חוסן** המדינה במקרים של:
  - ✓ הפרעות באספקת מזון,
  - ✓ ירידה בזמינות של מזון בשווקים בינלאומיים,
  - ✓ חוסר יציבות של מחירים בשווקים בינלאומיים.
- תועלות נוספות: כלכליות, סביבתיות, חברתיות (כגון חיזוק אזורי פריפריה)

המטרה היא להגדיל את הפוטנציאל לייצור מזון מקומי
(ולא לייצר את כל המזון לצריכה מקומית)

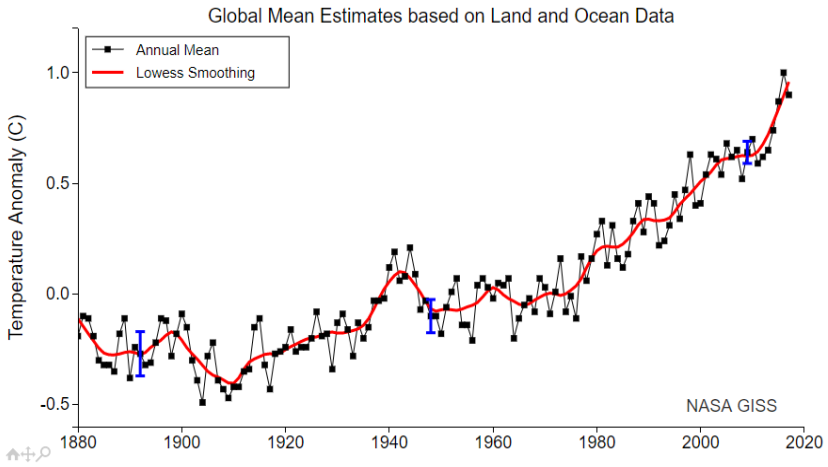
Policy continuum between food self sufficiency and free trade

Source: FAO – food self sufficiency and international trade: a false dichotomy?

חוסר היציבות בשוק המזון העולמי צפוי להתגבר

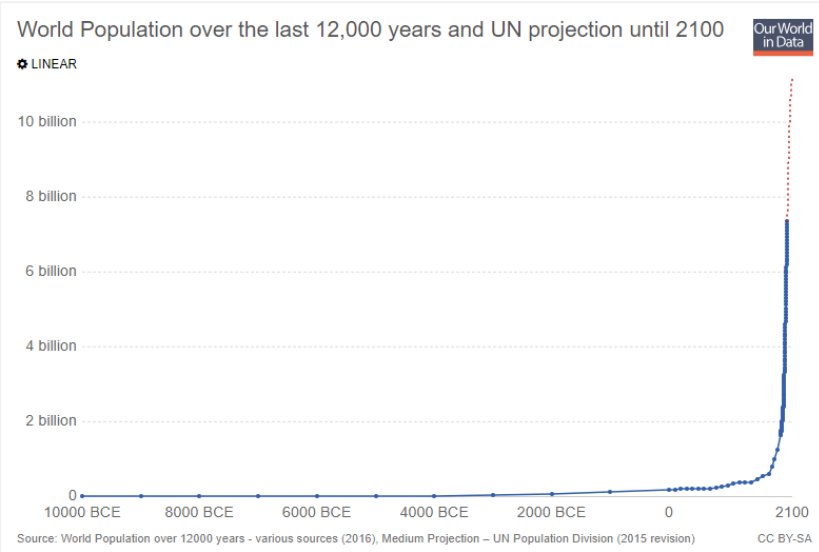
שינוי אקלים

Land-ocean temperature index, 1880 to present, with base period 1951-1980. The solid black line is the global annual mean and the solid red line is the five-year lowess smooth. The blue uncertainty bars (95% confidence limit) account only for incomplete spatial sampling. [This is an update of Fig. 9a in Hansen et al. (2010).]

השלכות מרחיקות לכת לחקלאות

גידול באוכלוסייה

הגדלת הביקוש למזון

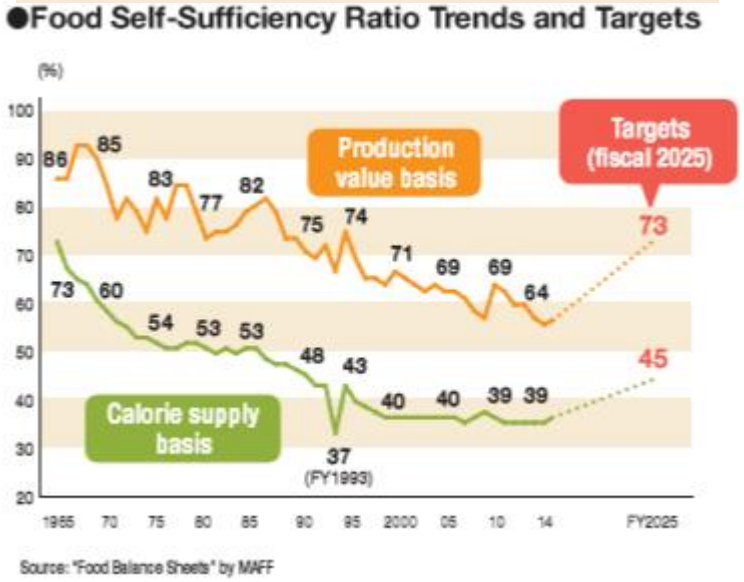

מדיניות במדינות אחרות

יפן

הגדלת מידת האספקה העצמית
(במונחי קלוריות וערך כספי)

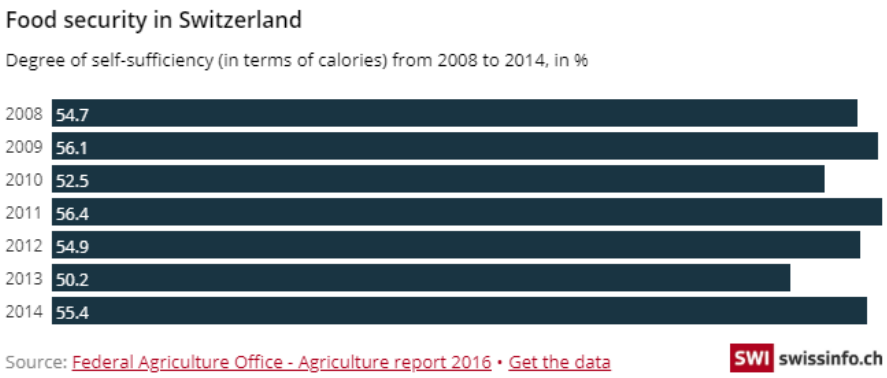

שוויץ

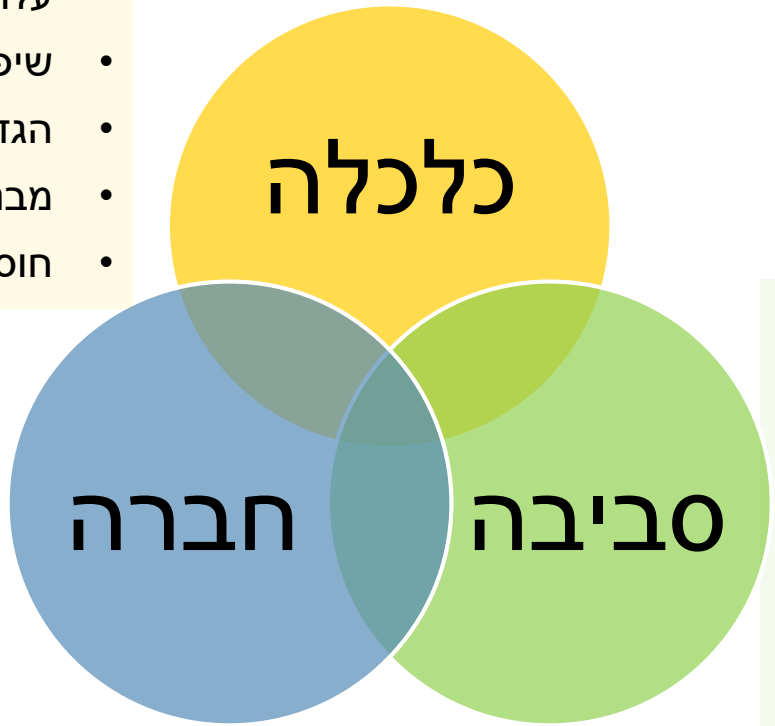
הגדלת מידת האספקה העצמית
(בהמשך למשאל עם) ע"י:

- שמירה על כמות ואיכות של הקרקעות החקלאיות,
- ייעול הייצור,
- שיפור כושר התחרותיות,
- צמצום הפגיעה הסביבתית באמצעות הפחתת אובדן מזון וקידום תזונה שמפחיתה את ההשפעה הסביבתית.

האם ניתן לשמור על רמת האספקה העצמית בישראל, באמצעות פיתוח בר-קיימא של ענף החקלאות?

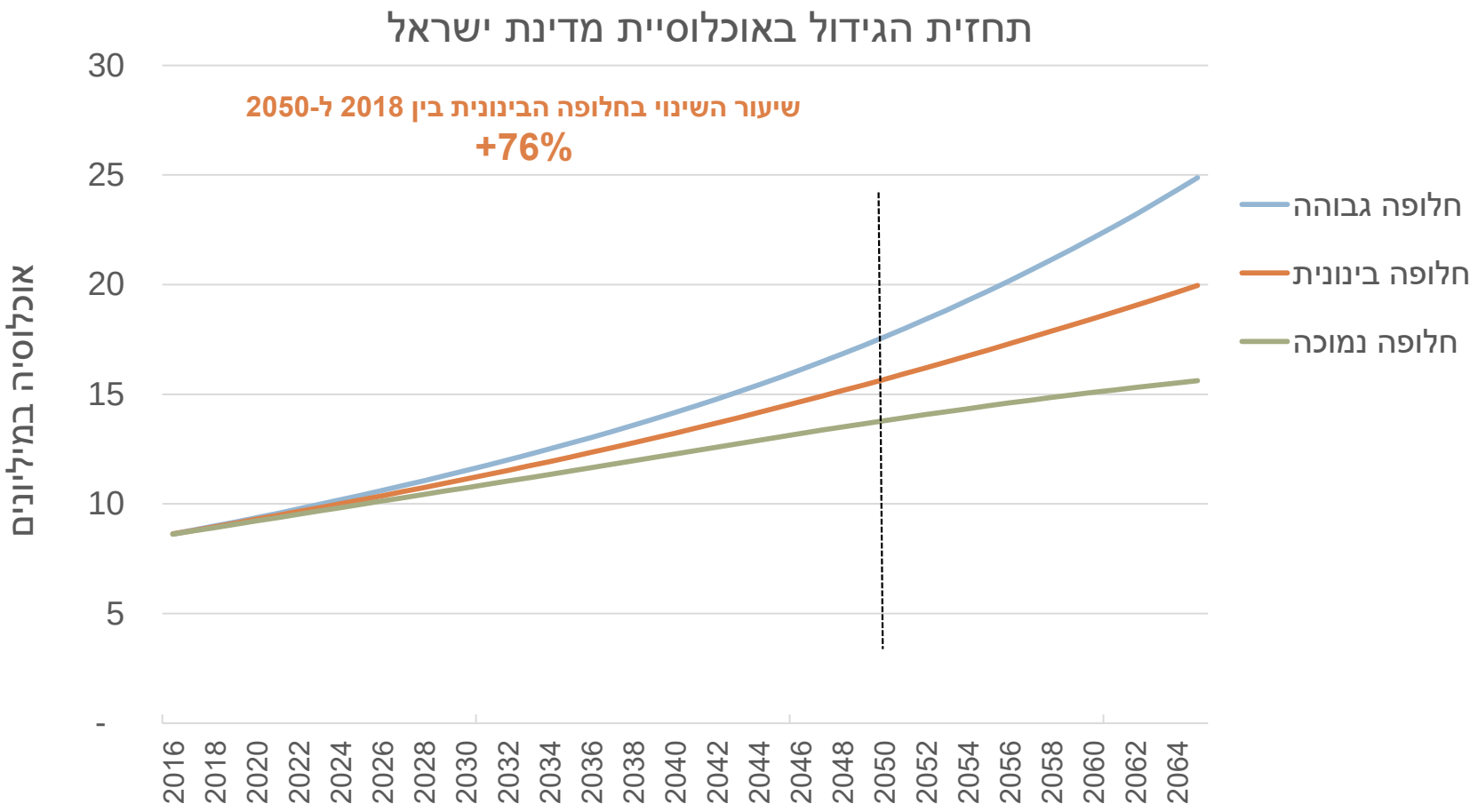
- עלויות ייצור ושערי חליפין
- שיפור הפריון
- הגדלת הרווחיות
- מבנה המשקים
- חוסר יציבות

- **שינוי אקלים**
- ייעול השימוש במשאבי טבע
- מזעור ההשפעות השליליות של חקלאות אינטנסיבית
- שמירה על מגוון ביולוגי ואספקת שירותי מערכת

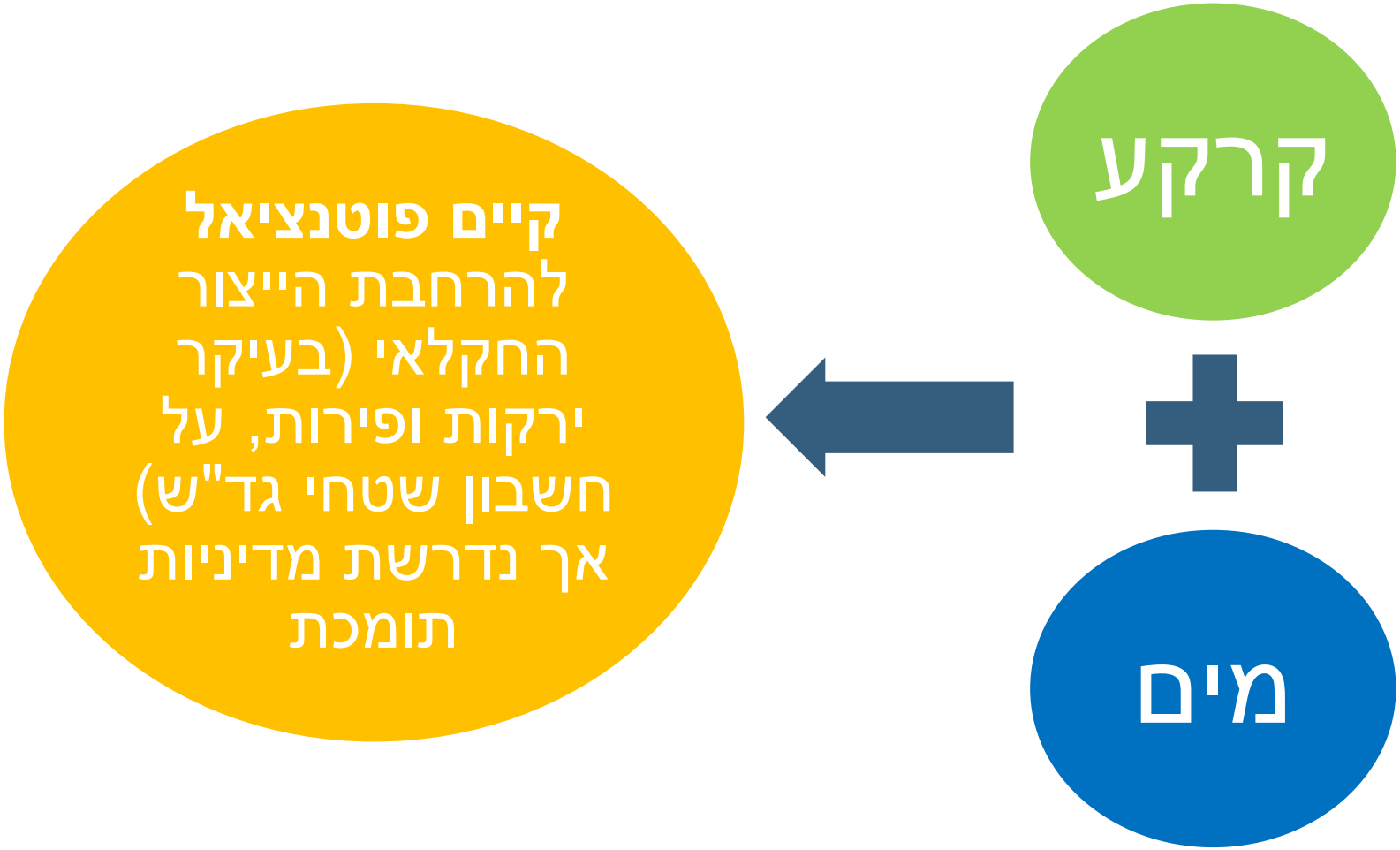
- ייצור מזון טרי ובריא **לאוכלוסייה גדלה**
- הפחתת יוקר המחייה
- צמצום חיכוכים בין חקלאות ותושבים

שמירה על אחוזי אספקה דומים מצריך גידול בייצור

מקור: למ"ס

מגבלות להרחבת הייצור:
זמינות קרקע ומים, רווחיות הייצור

סך השטח החקלאי - כ-4.2 מיליון דונם

אובדן שטחי חקלאות בעקבות הגידול האוכלוסייה מעורך בכ-250 עד -550 מיליון דונם עד 2050

לכל היותר 2.7 מליון דונם של חקלאות אקסטנסיבית: גד"ש בעל, זית בעל ושטחי בנטל*

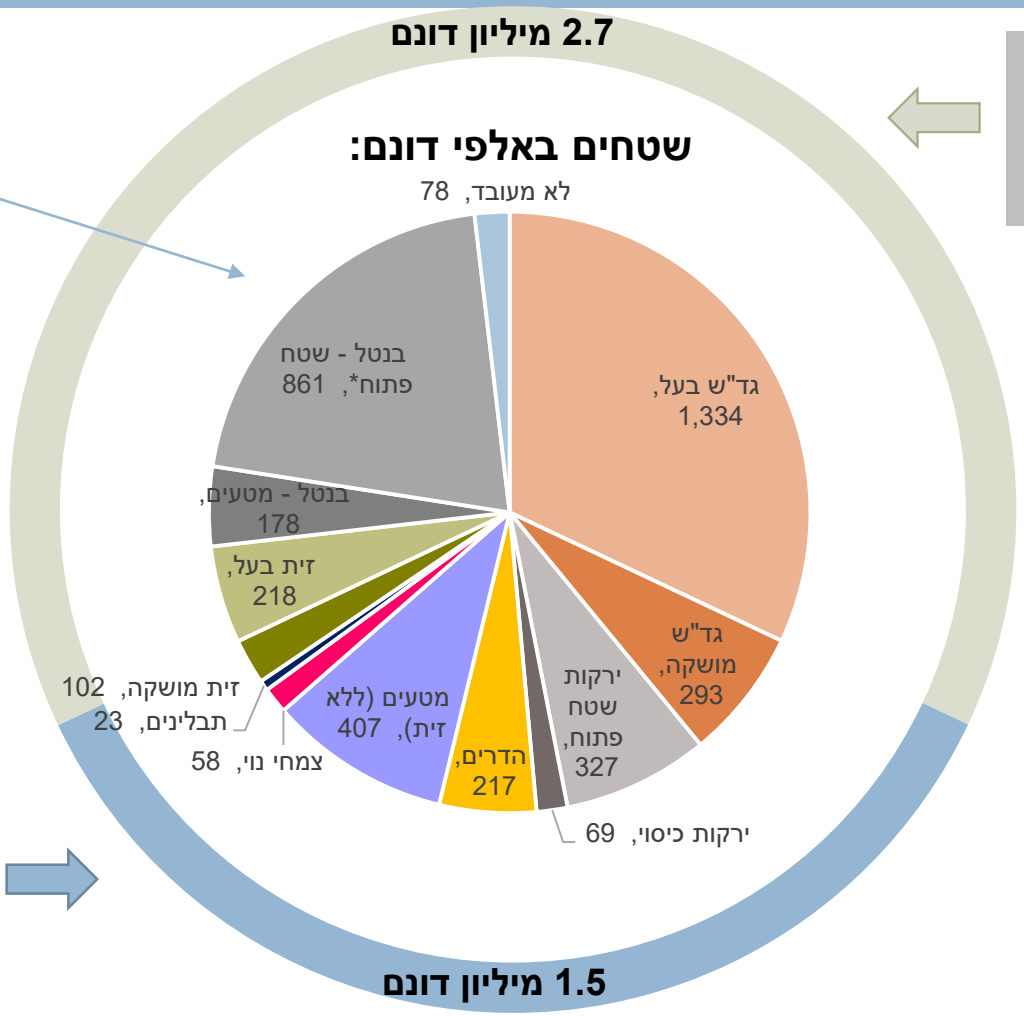
הערות:

*בנטל (בסיס נתונים טופוגרפי לאומי של מפ"י) - מיפוי שטחים מבוסס צילומי אוויר. בשטחים אלו לא ידוע תמהיל הגידולים לפי ענפים.

שטחי בנטל – שטח פתוח כוללים 17 אלף דונם חממות.

שטחי ירקות שטח פתוח כוללים 59 אלף דו' גידולי שדה בדו-גידול.

מקור: לנתוני שטחים: ממ"ג משרד החקלאות (מאי 2017)

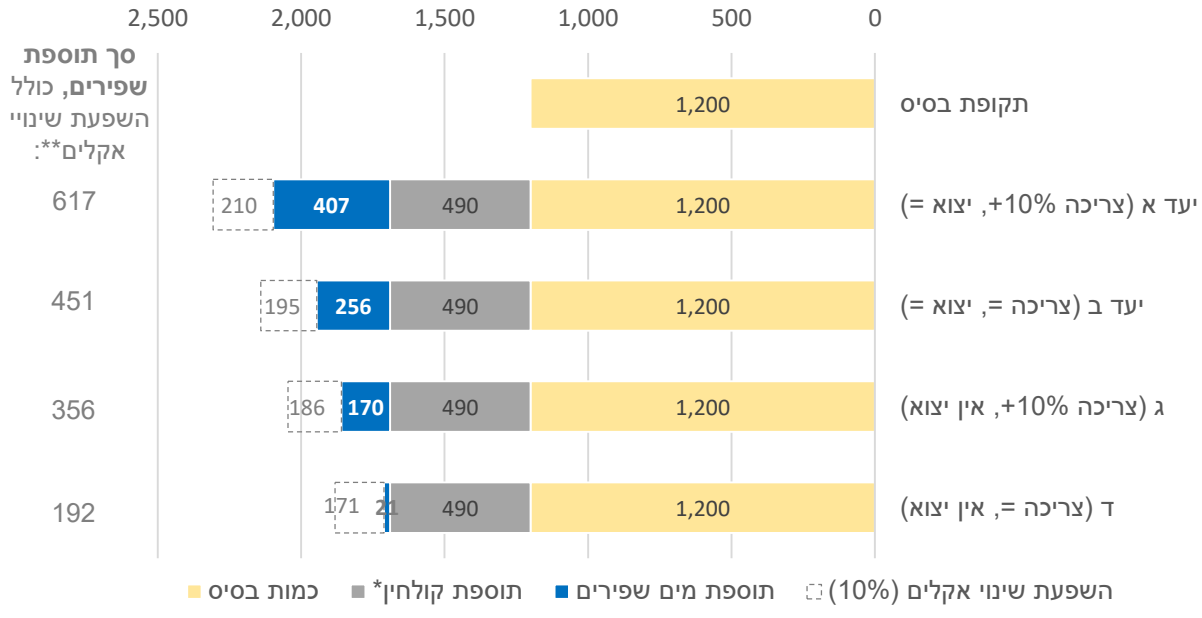

לפחות 1.5 מליון דונם של חקלאות מושקית ואינטנסיבית

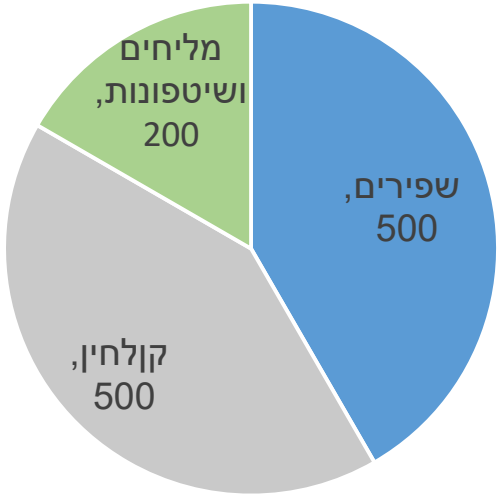
צורכי המים לחקלאות

תוספת המים הנדרשת ב-2050: כ-250 עד 400 מלמ"ק מים שפירים להשגת תרחישי היעד לפיתוח החקלאות

אומדן לצריכת מים לחקלאות ולתוספת שפירים הנדרשת לתרחישים שונים, מלמ"ק

סך כ-1,200 מלמ"ק בתקופת הבסיס (חלוקה נורמטיבית)

** תוספת המים השפירים הנדרשת להשגת תרחישי היעד תגדל לכ-450 ל-600 מלמ"ק תחת ההנחה כי לא ניתן להתגבר באמצעות התייעלות על השפעת שינויי האקלים (גידול של 10% בצריכת המים לדונם).

אספקה ב-2050 (רשות המים):

קולחין: 1,010 מלמ"ק

מליחים ושיטפונות: 180 מלמ"ק

סך תוספת אספקה: 490 מלמ"ק*

* תוספת קולחין, בקיזוז צמצום מים מליחים ושטפונות

עוגנים לתכנית אסטרטגית לענף החקלאות

ניסוח אסטרטגיה כוללת

פיתוח חקלאות ישראל לצורך **שמירה על פוטנציאל אספקת תוצרת** חקלאית טרייה לאוכלוסייה הגדלה, תוך **ניצול מרבי של יתרונותיה היחסיים**

אספקת מרבית המזון הטרי לאוכלוסיית ישראל מייצור עצמי	שיפור ופיתוח **כושר התחרותיות** של החקלאות	מיצוב ישראל כ**מעצמת אגרי-טק**
שמירה ופיתוח החקלאות הישראלית להמשך אספקה עצמית של מרבית המזון הטרי לאוכלוסייה הגדלה, בדגש על אבטחת כושר הייצור וזמינות תוצרת חקלאית טרייה, בריאה ומגוונת לאוכלוסייה.	טיפוח יכולתם של חקלאי ישראל להתמודד עם השוק גלובלי, בדגש על התייעלות והפחתת העלויות ליחידת תפוקה, הגדלת הערך של התוצרת המקומית, ומיקוד בענפים בהם לישראל יתרונות יחסיים	חיזוק מעמדה של ישראל כגורם מוביל בתעשיית האגרי-טק העולמית, תוך השקעה משמעותית בפיתוח ויישום ידע וטכנולוגיה חקלאית המבוססת על שיתוף פעולה רב תחומי, ותוך קידום אימוץ הטכנולוגיות על-ידי החקלאות המקומית.

יעדים נוספים קיבלו ביטוי באופן עקיף (לדוגמה: "רווחת הצרכן" בפירוט לעוגן של אספקת מזון, ובחירת שיפור כושר התחרותיות כעוגן מרכזי, "קידום חקלאות סביבתית" למשל כתנאי בסיס לשמירה על פוטנציאל הייצור החקלאי לטווח ארוך)

לא סופי

גיבוש **יעדים** לעוגנים

אספקת מרבית המזון הטרי מייצור עצמי	הבטחת כושר ייצור חקלאי מספק לטווח ארוך	אספקת תוצרת חקלאית איכותית ומזינה וקידום צריכתה	הבטחת מגוון תוצרת חקלאית מייצור עצמי	
שיפור ופיתוח כושר התחרותיות של החקלאות	הפחתת רמת הסיכון לחקלאים	הפחתת עלויות ייצור	שיפור תפוקה ליחידת שטח	הגדלת רמת ההכנסה ליחידת תוצרת
מיצוב ישראל כמעצמת אגרי-טק	הגדלת יזמות באגרי-טק	השרשת היזמות והחדשנות בחקלאות המקומית	מינוף חברות וידע לפעילות גלובלית	
קידום ערכים ציבוריים	שימור משקים פרטיים וקואופרטיבים קטנים/בינוניים	קידום חקלאות משמרת סביבה ושטחים פתוחים		

יש חשיבות למידת האספקה העצמית !

קיים פוטנציאל
לאספקת חלק משמעותי של צורכי התזונה על ידי ייצור מקומי

לא בכל מחיר:
יש מוצרים שעדיף לייבא, בעקבות עלויות ייצור גבוהות ו/או השפעות סביבתיות

נדרשת התייחסות כוללת למערכת המזון

כלים לפיתוח פוטנציאל הייצור:
- פיתוח תשתיות מים,
- שמירת קרקעות,
- התייעלות ע"י מו"פ והשקעות

לקידום היעד יש עלויות:
תקציבים,
מחירי מים,
...